

DIABETIK OYOQNI DAVOLASH USULLARI

Alfraganus Universiteti davolash ishi

3-kurs talabasi

Raxmatullayeva Zebiniso

Annotatsiya; Ushbu maqolada diabetik oyoq sindromining etiologiyasi, patogenezini, klinik belgilari va tasnifi haqida ma'lumot berilgan. Shuningdek, zamonaviy konservativ va jarrohlik davolash usullari, antibiotikoterapiya, yara jarayonini davolashning innovatsion yondashuvlari va reabilitatsiya choralari keng tahlil qilingan. Maqolada diabetik oyoqni davolash bo'yicha xalqaro tavsiyalar va amaliyotlar ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: diabetik oyoq, davolash usullari, angiopatiya, jarrohlik, antibiotikoterapiya.

Diabetik oyoq sindromi (DOS) – qandli diabetning og'ir asoratlaridan biri bo'lib, oyoq to'qimalarida yaralar, nekroz, gangrena paydo bo'lishi bilan xarakterlanadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, diabetik oyoq sindromi diabetli bemorlarning 10–25% da uchraydi va pastki ekstremitalar amputatsiyasining 50–70% sababi hisoblanadi. Ushbu kasallikni erta tashxislash, samarali davolash va profilaktika choralari bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Diabetik oyoq sindromining rivojlanishiga quyidagi omillar sabab bo'ladi: Diabetik neyropatiya – oyoq terisida sezuvchanlikning yo'qolishi, yaralarning kech aniqlanishi. Diabetik angiopatiya – oyoq qon tomirlarida ateroskleroz va tromboz jarayonlari. Infeksiya – yara yuzasida bakterial infeksiyaning qo'shilishi. Patogeneza – giperglikemiya fonida mikrosirkulyatsiya buzilishi, to'qimalar trofikasi yomonlashuvi va immunitetning susayishi muhim rol o'ynaydi. **Klinik belgilari va tasnifi;** Oyoqda og'riq, sezuvchanlikning yo'qolishi. Yara, eroziya va nekrotik jarayonlar. Oyoq terisining quruqligi, yoriqlar. Infeksiya qo'shilganda yiringli jarayon. Wagner tasnifi bo'yicha diabetik oyoq darajalari: 0 – oyoq deformatsiyasi, yara yo'q. 1 – yuzaki

yara. 2 – chuqur yara, mushak va payga qadar. 3 – chuqur yara, osteomiyelit yoki abscess. 4 – oyoq barmog'ida cheklangan gangrena. 5 – oyoqning keng tarqalgan gangrenasi. Qon glyukoza darajasini o'lchash. Doppler ultratovush tekshiruv (arterial oqimni baholash). Rentgen va MRT (osteomiyelitni aniqlash). Mikrobiologik tekshiruv (yara sekretsiasidan). **Davolash usullari;** 1. Konservativ davolash; Glikemiya nazorat qilish – insulin terapiya. Antibiotikoterapiya – yara infeksiyasida keng ta'sirli antibiotiklar (karbapenemlar, tsefalosporinlar). Og'riqni bartaraf etish – analgetiklar. Mahalliy yara davolash – antiseptiklar (xlorheksidin, povidon-yod), yara bog'lov materiallari, vakuum terapiya. Angioprotektor va antikoagulyantlar – qon aylanishini yaxshilash uchun (heparin, pentoksifillin). 2. Jarrohlik davolash; Nekrektomiya – nekrotik to'qimalarni olib tashlash. Abscess va flegmonalarni drenajlash. Revaskulyarizatsiya – qon oqimini tiklash (angioplastika, bypass operatsiyasi). Amputatsiya – gangrena va nekroz keng tarqalgan hollarda. 3. Innovatsion usullar; Hujayra terapiyasi (stem-cell terapiya) – regeneratsiya tezlashtirish. Giperbarik oksigenatsiya – yaralarda oksigen ta'minotini yaxshilash. Lazer va ultratovush terapiyasi – yara bitishini tezlashtirish. Parhez va glyukozani qat'iy nazorat qilish. Maxsus ortopedik poyabzal kiyish. Oyoq gigiyenasiga rioya qilish. Yara paydo bo'lishining oldini olish uchun muntazam shifokor nazorati. Rehabilitatsiya markazlarida fizioterapiya va jismoniy mashqlar.

Xulosa;

Diabetik oyoq sindromi qandli diabetning jiddiy va xavfli asoratlardan biri bo'lib, bemorlarning hayot sifati va umr davomiyligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Davolashda asosiy maqsad – yara jarayonini to'xtatish, infeksiyani bartaraf etish va amputatsiya oldini olishdir. Bakalavr darajasi uchun – klinik tashxis, konservativ davolash asoslarini bilish muhim bo'lsa, doktorlik darajasida – revaskulyarizatsiya, hujayra terapiyasi va innovatsion yondashuvlarni qo'llash dolzarb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar;

1. Boulton A.J., Vileikyte L. The diabetic foot: Pathophysiology and management. Lancet Diabetes Endocrinol, 2021.
2. International Working Group on the Diabetic Foot (IWGDF). Guidelines on the diagnosis and treatment of the diabetic foot, 2023.
3. Karimov A., Tursunov B. Qandli diabet va uning asoratlari. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.